

Den kriminella utsidan

- Etnisk profilering inom polisen i Göteborg

Carolina Nilsson och Jenny Ursholm

2011-01-11

Göteborg universitet
JMG, Institutionen för journalistik, medier och kommunikation
Examensarbete i journalistik 22,5 hp, HT 2010
Handledare: Torbjörn Hallerbäck och Nils Hanson
Kursansvarig: Maria Edström

Innehållsförteckning

1. <i>Tack</i>	3
2. <i>Inledande text</i>	4
3. <i>Metodrapport</i>	5
3.1. <i>Inledning</i>	5
3.2. <i>Bakgrund</i>	6
3.3. <i>Syfte och frågeställningar</i>	8
3.4. <i>Vår undersökning</i>	8
3.5. <i>Metodproblem</i>	11
3.6. <i>Arbetsgång</i>	13
4. <i>Resultat</i>	15
5. <i>Slutanalys</i>	15
6. <i>Arbetsfördelning</i>	17
7. <i>Begreppsförklaring</i>	18
8. <i>Form, målgrupp, rättigheter och publicering</i>	18
9. <i>Litteraturförteckning</i>	20
9.1. <i>Tryckta källor:</i>	20
9.2. <i>Webbaserade källor:</i>	21
9.3. <i>Muntliga källor i inslagen</i>	22
9.4. <i>Muntliga källor, inte citerade</i>	23
10. <i>Bilaga – MANUS – Den kriminella utsidan</i>	24

1. Tack

Vi vill tacka Hanna Nyberg på Västnytt för att hon tipsade om ämnet och väckte vårt intresse. Vi vill även rikta ett stort tack till Joakim Fransson, dagchef på TV4Nyheter Göteborg och Karin Linton, nyhetschef på TV4Nyheter Göteborg för att de nappade på vår idé och för att de har gett oss tillgång till alla resurser vi har bett om: ett eget rum, bilar, filmutrustning och redigering. Deras leenden och tummar upp har peppat oss när vi har stött på motgångar och känt oss förvirrade. Till sist vill vi tacka våra handledare Torbjörn Hallerbäck och Nils Hansson för att de har stöttat oss och gång på gång försäkrat oss om att det vi gör är viktigt. Maria Edström som kursansvarig har varit en klippa, som alltid gör lite mer än vad hon behöver. Tack för det. Vi vill också tacka alla intervjupersoner som ställt upp i tv och pratat om ett ämne som för många har varit väldigt känsligt.

Jenny vill passa på och rikta ett extra stort tack till Carolina som har varit ett otroligt stöd och en klippa när privatlivet rasat samman mer än en gång under arbetets gång... Tack Carolina.

2. Inledande text

Bilden av att unga invandrarkillar i Göteborgs ytterområden känner sig hårdare bevakade av polisen och upplever att de blir stoppade mer än andra har länge florerat i medierna. I samma veva som oroligheterna med stenkastning och bilbränder startade under sensommaren 2009, så ökade dessutom polisnärvaron i de här områdena.

Vi har pratat med sju fritidsledare i de sex förorter som fått områdespolis: Hjällbo/Hammarkullen, Frölunda/Tynnered, Bergsjön, Backa och Biskopsgården. De bekräftar bilden av att det länge har varit problem i relationen mellan många av deras ungdomar och polisen.

- Vi har sett en tendens på senaste tiden där/.../det är fler poliser och man ska sätta dit folk medan man har skurit ner på den sociala verksamheten, på det förebyggande arbetet med de kommunala tjänstemännen istället. Då ska polisen komma istället och det man gör är att jaga ungdomar istället för att hjälpa dem/.../Men vissa ungdomar känner sig jagade av att polisen finns i området, så är det ju, berättar Lina Nyby Renholm, fritidsledare på Mixgården i Hammarkullen.

Vi har också intervjuat tjugo invandrarungdomar och de anser att de blir kontrollerade av polisen i större utsträckning än svenska ungdomar. De tror att det beror på deras etnicitet. De är trötta på att bli visiterade när de inte har gjort något.

- De flesta gångerna det har skett så händer det ju inget. Polisen bara visiterar, kontrollerar, kommer in och visar att det är de som har makten och i slutändan så släpper de dig, säger 17-åriga Ilir Hajredini som bor i Angered.

Att ungdomar med utländskt utseende känner sig mer bevakade av polisen än ungdomar med ett mer svenskt utseende är inte ett nytt problem i forskarvärlden, men fenomenet har nu fått ett namn: etnisk profilering. Etnisk profilering innebär att polisen omedvetet och systematiskt använder etnicitet för att skilja potentiella brottslingar från icke brottslingar. Men de åtta poliser vi har intervjuat menar att man går på en magkänsla och ett misstänkt beteende, inte etnicitet. Samtidigt erkänner flera poliser att man har problem med fördomar. Därför har man nu sökt pengar ur Europeiska socialfonden tillsammans med Göteborgs stad, för att genomgå en utbildning där man ska lära sig bemöta alla invånare likvärdigt. Trots att man ser ett behov av utbildning, är bilden vi har fått tydlig: de poliser vi har pratat med har inte hört talas om etnisk profilering och de tror inte att det förekommer inom polisen i Göteborg.

Under hösten 2010 konstaterades det i två rapporter på uppdrag av Europaparlamentet att etnisk profilering är ett växande problem i Europa och att det är en form av diskriminering. Hur det ser ut i Sverige och i Göteborg är svårt att säga – det finns helt enkelt inga siffror eller någon kartläggning som visar att etnisk profilering skulle förekomma här. Men tittar man på hur Göteborg ser ut och jämför det med Paris, så är likheterna slående. Eller för att uttrycka det som en kommissarie på polismyndigheten i Göteborg uttryckte det: att titta på uppbyggnaden av Paris och dess förorter, det är som att ta ett karbonpapper och lägga över Göteborg. Så lika är städerna i sin segregation. Den fjärde januari i år brann 600 bilar i kravaller i Frankrikes förorter. De startade i Paris.

3. Metodrapport

3.1. Inledning

Redan år 2005 konstaterade Integrations- och jämställdhetsdepartementet i en beställd utredning att etnisk profilering är en form av diskriminering som måste tas på allvar. I rapportens slutsats gör författaren följande analys:

Jag kan därför konstatera att det inte handlar om enskilda avgränsade situationer i ett i övrigt rättvist samhälle, utan att diskrimineringen sker med sådan systematik att den utgör ett förväntat utfall av samhällets normer. Jag finner att det därför (fortsatt) är relevant att tala om diskrimineringen som strukturell. Jag tror att frånvaron av ett strukturellt perspektiv - att enbart se diskriminering som avvikande isolerade händelser - är en starkt bidragande orsak till att frågans betydelse förnekats och att kraven på åtgärder länge avisats och/eller förhalats. (Lappalainen, Paul, Det blågula glashuset – strukturell diskriminering i Sverige, SOU 2005:56, s.446)

Efter att ha undersökt problematiken i två månader kan vi konstatera att det inte har hänt mycket på fem år. Samhällsdiskussionen om problemet är fortfarande förvånansvärt liten.

Vårt intresse för problematiken med etnisk profilering väcktes när Jenny fick tips om en uppsats i sociologi som publicerades i januari 2010. Där konstaterade författaren att polisen i Göteborg använde etnicitet för att skilja kriminella från icke kriminella. När vi sedan började fråga runt och diskutera ämnet med vänner, familj och kollegor märkte vi ganska snabbt att de flesta hade något att berätta som bekräftade den bilden.

Vår ambition med denna undersökning är att belysa ett växande problem som vi tycker att för få pratar öppet om – varken berörda poliser, forskare eller drabbade ungdomar. Vi anser också att den medierapportering som finns är för onyanserad, trots att det är ett ämne som är återkommande i olika medier. Vi anser att det för lätt blir en polarisering mellan polis och ungdomar – polisen blir rasister och ungdomarna stökiga, eller rent av kriminella. Vi vill ta det ett steg längre och se vad som finns dolt när man skrapar på ytan. Vi vill skildra en eventuell problematik och låta de inblandade komma till tals med sina bästa argument.

3.2. Bakgrund

Under hösten 2009 uppstod det oroligheter i flera av Göteborgs förorter, bland annat i Backa, Biskopsgården och Tynnered. Bilar sattes i brand och ungdomar kastade sten på polis och räddningstjänst när de ryckte ut till dessa områden. Då förtroendet för polisen i vissa ytterområden i Göteborg var lågt, drog samtidigt en redan innan planerad satsning på områdespoliser igång. Så samtidigt med kravallerna ökade alltså polisen sin bevakning där, på både gott och ont. Mediebevakningen var under en tid mycket intensiv och flera invånare gick senare ut i olika medier, till exempel i GP och TV4 Göteborg, och kritiserade att medierna framställde deras områden som betydligt farligare än vad de var. En händelse som flera medier tog upp var polisens tillslag mot ett stort gäng ungdomar på Blendas gata i Backa den 10 augusti 2009. Polisen hade fått tips om att några av ungdomarna, som var kända av polisen sedan tidigare, bar vapen och man skickade flera fullt utrustade pikéstyrkor till platsen, något som skrämde både ungdomarna och boende i området som blev vittnen till händelsen. Inga vapen hittades och detta var startskottet för oroligheterna som sedan följde.

En del ungdomar kände sig efter detta trakasserade av polisen, men det var tyvärr de som skrek högst, de kriminella ungdomarna, som fick uttala sig i olika medier. Resultatet blev att själva problemet, att unga invandrarkillar i Göteborgs utsatta områden hävdade att de bevakades hårdare av polis än andra ungdomar, inte togs på allvar av polisen. De som uttalade sig var ju ändå kriminella och då får man tåla att kollas av polisen.

Under hösten 2010 sändes en dokumentär gjord av P3Nyheter där man visar att invandrarkillar som kör vissa typer av bilmärken stoppas oftare av polisen än svenskar som kör samma bilar. Dokumentären visar också att ungdomar i flera av Göteborgs, Stockholms och Malmös förorter tror att polisen behandlar svenska ungdomar och ungdomar med invandrarbakgrund olika.

Vad är etnisk profilering?

Etnisk profilering är ett växande problem inom poliskårerna i Europa. Det konstaterar två rapporter beställda av Europaparlamentet som publicerades i oktober 2010. Framför allt i Spanien, Grekland och Frankrike är problemet stort. Etnisk profilering är ett begrepp som innebär att poliser systematiskt använder etnicitet för att skilja brottslingar från icke brottslingar. Det görs oftast omedvetet för att förenkla polisarbetet. Följderna blir att personer med en utomeuropeisk etnicitet – eller med ett utländskt utseende – stoppas och visiteras oftare av polisen än personer med ett svenskt utseende, trots att de inte har begått något brott. Europaparlamentet konstaterar att detta är en form av diskriminering.

Forskning

I Sverige har det gjorts relativt lite forskning om etnisk profilering. De rapporter som getts ut bygger oftast på djupintervjuer med poliser och på fokusgruppsintervjuer med ungdomar. Det finns alltså forskning som antyder att etnisk profilering förekommer, men det finns ingen forskning som kan bevisa det eller visa *hur* stort problem det är. Den forskning vi har använt oss av säger bland annat att:

- Att etnisk profilering inte är ett nytt problem i Europa – men det tycks ha ökat efter terroristdåden i till exempel London och Madrid. I Storbritannien har man jobbat med problemet sedan 1980-talet men de övriga EU-länderna har inte ägnat mycket uppmärksamhet åt problemet. Etnisk profilering en form av diskriminering och är alltså olagligt, det konstaterar European Union Agency for Fundamental Rights i en rapport på uppdrag från Europaparlamentet.
- European Union Agency for Fundamental Rights (FRA) har frågat 23 500 personer ur olika minoritetsgrupper från alla 27 medlemsländer i EU om de någon gång känt sig diskriminerade i bland annat kontakt med polis. I Sverige var det personer från Somalia och Irak som ansåg att de blivit utsatta för etnisk profilering, 5 % av de tillfrågade somalierna och 2 % av de tillfrågade irakierna.
- Att personer med utländskt utseende och/eller bakgrund stoppas och visiteras oftare än etniska svenskar när det gäller narkotikabrott, trots att de med svenskt utseende oftare hade narkotika på sig. Skillnaderna var dock ganska små. Det visar Tove Petterssons forskning från år 2000.
- Att det länge har funnits motsättningar mellan poliser och ungdomar i förorter i Sverige. Det är två kulturer som betar sig ganska lika och när det möts kan det uppstå konflikter. Forskaren Abby Peterson menar att det är en tävling om vem som ”äger” gatan. Hon säger också i en intervju (med på begäran avstängd kamera) att hon också tror att etnicitet är en urskiljningsfaktor i polisarbetet i Sverige. Vidare säger hon att det inte behöver vara något konstigt i det, men säger samtidigt att det kan bli ett problem när oskyldiga stoppas, då det kan påverka personens uppfattning om och förtroende för just ordningsmakten. Särskilt om man redan är socioekonomiskt utsatt.
- Att polisen måste vidga sin uppfattning om vad etnisk diskriminering är. Även undermedveten och oavsiktlig diskriminering *är* diskriminering eftersom personer med annan etnisk bakgrund upplever det så. Det menar forskaren Sophie Hydén som i sin rapport *Diskriminering på köpet – etnisk profilering i polisarbete* har undersökt hur poliser i Skåne ser på etnisk profilering. Hon menar även att etnisk profilering förekommer i Sverige.

Det enda land som för statistik över förhållandet mellan visitationer och etniskt ursprung är idag Storbritannien och där är det polisen själva som för den. Det finns inga siffror eller någon kartläggning inom polisen i Sverige. Vi har därför utgått från den forskning som finns tillgänglig, där samtlig forskning vi har tagit del av indikerar att det är högst troligt att etnisk profilering förekommer i Sverige.

3.3. Syfte och frågeställningar

Syftet med vårt arbete är att belysa ett problem som forskningen visar främst förekommer i storstäder där det finns en stor befolkningsgrupp med utomeuropeisk etnicitet och där segregationen är stor. Det blev ännu viktigare för oss att belysa problemet med etnisk profilering när vi märkte att polisen var ovillig att diskutera frågan utifrån just perspektivet ”etnisk profilering”. Om polisen inte diskuterar att en omedveten och strukturell diskriminering kan finnas, hur ska de då lösa problemet med att vissa människor känner sig mer utsatta?

Våra frågeställningar som vi använt under arbetets gång är:

- I hur stor utsträckning förekommer etnisk profilering inom polisen i Göteborg?
- Hur ser polisen på detta problem?
- Hur upplever ungdomarna i de utsatta områdena att de blir bemötta av poliser?
- Vad görs från polisens sida för att lösa problematiken?
- Hur vill ungdomarna att polisen ska agera?

3.4. Vår undersökning

Till en början hade vi svårt att hitta en lämplig metod för hur vi skulle kunna belägga problemet med etnisk profilering. Det enda vi visste var att vi inte kunde ta fram egen statistik. Vår metod fick bli en kvalitativ metod där vi intervjuar alla inblandade parter.

Vi har intervjuat tjugo ungdomar i högstadie – och gymnasieåldern på fritidsgården Mixgården i Hammarkullen, Angered. De stärkte vår teori om att invandrarungdomar upplever sig hårdare bevakade av polisen än vad de tror att etniskt svenska ungdomar är. De flesta hade någon gång själva blivit stoppade och visiterade av polisen, eller kände någon som hade blivit det. Frågorna vi ställde var bland annat:

- Vad tycker du om polisen? (Vid fråga om vad vi menade med polisen så sa vi att vi menade polisen i allmänhet/i stort)
- Hur upplever du polisen i ditt område?
- Är det skillnad på polis och polis?
- Hur skulle du vilja att polisen var om du fick bestämma?
- Har du själv haft kontakt med polisen? Om ja, hur upplevde du det?
- Skulle du hellre sett att polisen inte var i ditt område alls?

Självklart hade vi velat intervjua fler ungdomar från andra områden i Göteborg, men det har varit väldigt svårt att få tillåtelse av andra fritidsgårdar att komma och filma och prata med ungdomar där. De har dåliga erfarenheter av journalister sedan tidigare och ville inte riskera att ungdomarna kände sig påhoppade. Eftersom vi först hade tänkt åka runt till fritidsgårdar i samtliga områden och prata med ungdomarna själva, var detta naturligtvis en besvikelse. Hur skulle vi komma åt ungdomarnas berättelser när de inte ville träffa oss?

Tidsbrist gjorde även att vi inte kunde ligga på alla fritidsgårdar och ringa flera gånger, utan vi valde att fokusera på Mixgården i Hammarkullen och Pavven i Tynnered. Det bestämde vi utifrån att Tynnered var ett av de områden som det varit stökigast i medan det i Hammarkullen varit relativt lugnt under ungdomsoroligheterna hösten 2009. Vi bestämde oss slutligen för att ringa runt till olika fritidsgårdar och intervjua fritidsledarna för att genom en vuxen få en bild över relationen ungdomar och polis. Vi upptäckte då att trots att de inte ville att vi skulle komma och filma, var de mer än villiga att prata om ungdomarnas upplevelser på telefon. Det blev tydligt att det ändå fanns ett behov av att prata och att vi var på rätt spår.

De fritidsgårdar som ingår i vår undersökning är:

- Mixgården i Hammarkullen
- Funhouse i Hjällbo
- Backen i Bergsjön
- Bergsjögården i Bergsjön
- Tyrolen i Tynnered
- Pavven i Tynnered
- Backa fritidsgård i Backa
- Vårvindens fritidsgård i Biskopsgården

Vi har alltså intervjuat sju fritidsledare som representerar åtta olika fritidsgårdar. De fick alla svara på samma frågor, bland annat;

- Hur pratar era ungdomar om polisen?
- Hur upplever ni att era ungdomar bemöts av poliser i området?
- Upplever era ungdomar att de blir mer stoppade och visiterade av polis än ungdomar i andra stadsdelar? (Om ja, varför?)
- Är det någon skillnad mellan hur områdespoliser och poliser inom ingripandeverksamhet bemöter ungdomarna? (Om ja, hur?)
- Ligger det inte någonting i att man som ung kille med invandrarbakgrund i förorten ”ska” hata polisen? (Om nej, varför inte då?)

Vi blev ganska förvånade över hur lika svar vi fick. Samtliga tillfrågade sa att flera av deras ungdomar har berättat om händelser där poliser har stoppat dem trots att de bara har stått och ”hängt” med kompisar. En fritidsledare berättade att till och med vissa av de vuxna, de med män med utländskt utseende, som jobbar på fritidsgården då och då blir stoppade och kontrollerade av polisen. Sex av de tillfrågade fritidsledarna sa att det var stor skillnad på hur ungdomar uppfattar områdespolis och annan polis. Områdespoliserna besöker ofta fritidsgårdarna och har blivit kompisar med många av de ungdomar som är där. Det är när poliser från ingripandeverksamheten kommer som det uppstår konflikter mellan ungdomar och poliser. Fyra av fritidsledarna berättade spontant under samtalen att om det händer något ringer de inte larmnumret 112, de ringer sina poliser, områdespoliserna. Vi såg också ett mönster att de områden det varit stökigast i under förra hösten, har fått en märkbart lugnare stämning kring polisen, till skillnad från de områden där det var mindre stökigt i som exempelvis i Hammarkullen. Orsaken till den spända relationen mellan ungdomar och polis menar fritidsledarna i Hammarkullen har sitt ursprung så långt som tio år tillbaka i tiden. I Bergsjön var fritidsledaren betydligt mer nöjd med de satsningar som gjorts för att utbilda polis och ungdomar genom exempelvis projektet ”Människan bakom uniformen”.

Eftersom vår utgångspunkt var att granska polisen har vi även gjort kvalitativa djupintervjuer med åtta poliser. Vi har intervjuat två chefer för områdespolisen – den ena för Hjällbo/Hammarkullen, den andra för Biskopsgården; två chefer för den operativa verksamheten, en i Göteborg city och en i Frölunda; en verksam polis inom ingripande verksamheten i Frölunda; en kommissarie och tidigare ansvarig för projektet ”Ung och trygg” med arbete inriktat på ungdomar samt biträdande chef för områdespolisen i Storgöteborg i samband med utbildningen. Och inte att förglömma vår ansvarsintervju med polismästaren i Storgöteborg, Lars Klevenparr.

Vi vill också tillägga att samtliga frågor har varit utgångspunkter. Följdfrågorna har givetvis varit många och varierat beroende på intervjusituation och det faktum att vissa är mer pratsamma än andra. På Mixgården pratade vi med alla fritidsledare, även om Lina var vår kontakt. Men vi har även fått ovanstående bild bekräftad av tre fritidsledare till på Mixgården som arbetat där i flera år.

Urval

Valet av fritidsgårdar föll sig ganska naturligt. Eftersom vi tidigt upptäckte att många ungdomar har olika syn på olika typer av poliser, var det viktigt att fritidsledarna skulle kunna reflektera över hur det ser ut just hos deras ungdomar. Vi valde därför fritidsgårdar efter i vilka områden det finns områdespoliser. Idag finns det områdespoliser i Hjällbo/Hammarkullen, Bergsjön, Frölunda/Tynnered, Biskopsgården och Backa.

Fritidsgårdarna i Frölunda valde vi bort eftersom de även tar emot ungdomar från Högsbo och Askim, områden som inte ses som ”problemområden” av polisen.

Vi valde att gestalta problematiken med etnisk profilering med unga invandrarungdomar – då unga invandrarkillar mer specifikt. Det gjorde vi grundat på att polisen i många rapporter utmålade dessa killar som mer socioekonomiskt utsatta och att de på grund av det löper en större risk att bli involverade i kriminella gäng. Det i sin tur kan leda till att polisen kollar dem oftare, vilket då kanske kan vara berättigat. Polisen har även i flera utredningar på eget initiativ tagit fram vilka områden i Göteborg som är mest utsatta när det gäller sociala förhållanden, så som fattigdom, arbetslöshet, och trångboddhet. De flesta områden vi har fokuserat på ligger högt på rankingen. Toppar gör Hjällbo, Östra Bergsjön och Hammarkullen. Polisen kallar dessa områden för tysta områden vilket innebär att förtroendet för polisen är mycket lågt och att invånarna inte pratar med polisen. Vi tyckte att det var extra viktigt att titta på denna problematik med utgångspunkten: om man redan har ett flertal sociala faktorer som talar emot sig – vad gör det då med ens självbild och med en som samhällsmedborgare, att bli kontrollerad och tagen för att vara kriminell? Hur påverkar det känslan av utanförskap? Detta är något som vi har diskuterat med de flesta personer vi har intervjuat, men på grund av platsbrist i inslagen gav vi den diskussionen relativt lite utrymme.

När det kommer till urvalet av de olika enheterna inom polisen till inslagen, så utkristalliserade sig skillnaderna en ganska lång tid in i arbetet. Det är inte direkt en lättöverskådlig organisation. Men områdespoliserna valde vi för att de befinner sig i vissa utsatta områden just för att bygga upp förtroendet för hela polisen. De är också med för att de tidsmässigt började jobba i samband med vårt startskott – ungdomskravallerna hösten 2009 i

Göteborg. De var även en viktig del i invandrarkillarnas relation till polisen. På varje polisstation finns det en ingripandeverksamhet (IGV): radiobilar som åker på larm och kör runt i avgränsade områden och kollar vissa adresser där man vet att det pågår fuffens, kontrollerar bilar m.m. Områdena de ansvarar för är betydligt större än områdespolisernas. Deras uppgift ligger inte i förtroendebyggande i samma mening som områdespolisens, även om deras uppgift också är brottsförebyggande arbete. De ska istället åka på akuta larm och ibland skickas då bilar från city eller andra delar in i ”andra polisers” områden för att täcka upp om det händer något. Poliserna kanske då inte känner området och de kan möta ungdomar som inte känner dem. Eftersom det är här som krocken uppstår, var det representanter för de poliser ett självklart val. Polismästare Lars Kleven sparr var vår ansvarsintervju. Han ansvarar för polisen i Storgöteborg och är en stark drivande kraft till satsningen på områdespoliser. Emelie Kullmyr kom in väldigt sent i samband med utbildningen med Göteborgs stad. Hon var kvinna, hon var polis i en högre position och hon var engagerad och visste mest om utbildningsprojektet. Så henne vill vi också ha med i inslaget om utbildningen.

3.5. Metodproblem

Ämnets känslighet har genomgående varit ett stort problem för oss. Vi har varit beroende av att folk vill träffa oss och prata med oss framför kameran. Motiveringen till att kalla det ”ett känsligt ämne” ligger i samtliga intervjuade polisers reaktioner så fort etnicitet kommer på tal. Vi upplevde att de stelnade till och gick in i en försvarsställning – vi fick bland annat höra att det inte är något att diskutera egentligen för att etnicitet är en icke-fråga. Vi uppfattade det som att rädslan för att bli utmålade som rasister är en del i förklaringen. För att få igång samtalen kring etnicitet fick vi vända på steken och ge poliserna utgångsläget i att om ungdomarna känner sig särbehandlade på grund av etnicitet, så måste väl deras upplevelse av att vara det ett tillräckligt stort problem. Även ungdomar på fritidsgården Pavven i Tynnered vi fått kontakt med tackade nej trots erbjudanden om anonymitet för att de ”inte ville göra situationen värre, inte röra upp något”.

Den starka kårandan inom polis var också något vi fick arbeta hårt emot. De förtroendebyggande intervjuerna vi började med utan kamera, var betydligt mer frispråkiga än när vi kom för att filma och göra det på riktigt. Och i samtliga intervjuer så försvarade man alltid de olika enheterna på polisen och gav skillnaderna i arbetssätt som en förklaring till de olika bemötanden ungdomarna upplevde.

Vi diskuterade med vår handledare Torbjörn Hallerbäck om att skicka ut en enkät till poliser i yttre tjänst med ett antal frågor som rör etnisk profilering, och att eventuellt göra det via polisens fackförbund. Ganska snart insåg vi att det inte skulle ge något. Eftersom etnisk profilering visade sig beröra ett känsligt ämne och var ett okänt begrepp för de poliser vi pratade med, så skulle vår svarsfrekvens antagligen bli ganska låg. De svar som hade kunnat tänkas komma in hade vi svårt att se skulle vara tillförlitliga på grund av ämnets känslighet och den starka kårandan vi stött på inom polisen. Man kritiserar sällan ledningen och sina kollegor. När vi satte igång med vår undersökning var vi fortfarande ganska osäkra på vilken metod som egentligen var bäst för oss och det gjorde att vi i inledningsfasen kände oss ganska osäkra på vårt arbete.

Vi diskuterade också med Karin Linton och Joakim Fransson på TV4Nyheter i Göteborg om att eventuellt skicka ut en enkät till olika gymnasieskolor för att få ungdomars uppfattning om

polisen. Men vi valde bort även den idén eftersom det antagligen skulle ge ganska tillrättalagda svar. Vi har från flera intervjupersoner och även forskning hört att det finns en syn bland ungdomar i vissa förorter att man *ska* tycka illa om polisen, även om man själv aldrig har haft någon kontakt med dem. Vi trodde därför att enkäten inte skulle tillföra så mycket. Så här i efterhand skulle man kunnat ställa mindre känsliga frågor, som ”har du någon gång blivit stoppad av polis?” och ”hur kändes det?”. Då hade vi kanske fått intressanta siffror att jobba med. Men det förutsätter då att vi även hade pratat med ungdomar i andra mindre utsatta stadsdelar för att kunna jämföra resultaten, vilket det helt enkelt inte fanns tid till. Men det är en intressant metod i fall vi någon gång vill följa upp detta arbete.

För att ha något konkret att visa upp som stärker vår teori begärde vi ut anmälningar mot polisen i Göteborg hos Justitieombudsmannen (JO) och hos Diskrimineringsombudsmannen (DO). Detta för att se hur vanligt det är att utsatta ungdomar anmäler polisen och för att se hur situationer där ungdomar känner sig diskriminerade kan se ut. Hos JO begärde vi ut anmälningar mot polisen i Göteborg de senaste fem åren. Vi fick en lista med ca 100 anmälningar där det fanns kortfattade beskrivningar av ärendena. Fem anmälningar kändes intressanta för oss och vi begärde då ut alla dokument i de ärendena. När vi sedan läst igenom anmälningarna var det två personer som vi kände att vi kunde använda som case. Båda killarna hade invandrarbakgrund och hade blivit stoppade av polisen och enligt sin anmälan blivit onödigt hårt behandlade, för att sedan släppas då inga bevis fanns. Vi ringde upp pappan till den ena killen, som gjort anmälan å sonens vägnar, men fick svaret att hans son försökte glömma händelsen och inte ville tala med oss om det. När vi sedan pratade med våra handledare tyckte de att dessa två händelser snarare var exempel på polisbrutalitet än etnisk profilering. Vi släppte därför JO-anmälningarna.

Vi fick ut sju DO anmälningar mot polisen i Göteborg under det senaste året. Det visade sig dock att ingen av dessa berörde vårt ämne. Detta var egentligen inte så förvånande för oss, att varken DO eller JO anmälningarna klockrent passade vårt ämne och vårt urval. Eftersom det uppenbarligen är ett mycket känsligt ämne är det nog inte så vanligt att ungdomar våga anmäla polisen. Att personer med invandrarbakgrund upplever att det är svårt att anmäla när man känner sig diskriminerad, framkommer i SOU-utredningen *Det blågula glashuset*.

Kampen om händelserapporterna

Redan innan vi började vår granskning ville vi få ut händelserapporter som poliser alltid ska skriva efter ett ingripande. Tanken var att se hur polisen själv kommenterar situationer när de stoppar och visiterar personer. I en och en halv månads tid kämpade vi med att få ut händelserapporter. Det blev rena karusellen. Vi pratade ett par veckor in i vårt sökande med Paul Sigurdsson på polisens ledningskommunikationscentral (LKC) i Västra Götaland om att få ut händelserapporter men han skickade oss vidare i kedjan av poliser på LKC. Till slut var vi nära på att ge upp efter att ha pratat med ett tiotal personer som inte alls kunde hjälpa oss – eller ens visste om man kunde lämna ut dem. Men har man en handledare som Nils Hansson får man snabbt hjälp. Han hjälpte oss att formulera ett brev med hänvisning till grundlagen, som vi skickade till polisens jurist Barbro Jönsson. Det tog en dag, trots att hon var på tjänsteresa, innan vi hade Paul Sigurdsson ringande titt som tätt för att ge oss det vi ville ha (han poängterade dock att han hade mycket annat att göra och att vi tog av hans tid). Men efter många om och men hade vi åtta veckor senare drygt 200 händelserapporter, från områdena Angered och Tynnered fyra fredagar under oktober månad 2010, i våra händer.

Eftersom ingen av oss tidigare har sett någon händelserapport var det väldigt spännande läsning.

Till en början gav de inte så mycket, men efter att ha kikat lite på dem såg man att bilar ofta stoppades och kontrollerades på eget initiativ av poliserna. Här hittade vi en annan ingång till att titta på etnisk profilering: att ta reda på vilka ägarna till bilarna var. Registreringsnumren var det inte sekretess på. Där hade man kanske själv kunnat få fram vilken etnicitet som stoppats mest. Men detta var veckan innan jul och några metodproblem uppstod i detta: för att göra denna information relevant hade vi varit tvungna att jämföra med något – exempelvis över tid, om det skett någon förändring, eller jämföra med ett annat område där majoriteten är etniska svenskar. Den tiden fanns helt enkelt inte. Vi hade redan tagit upp frågan om hur polisen resonerar när de stoppar bilar med de poliser i tjänst som vi intervjuat och svaret är detsamma: det är typen av bil och inte föraren som väcker misstankar. Bland annat är vissa bilar mer lättstulna än andra. Så för att kunna bevisa något med detta hade vi varit tvungen att ta reda på om föraren hade annan etnisk bakgrund och vilka poliser som var med i de enskilda fallen. I polisens arbete ingår en hel del självständighet inom ramen för arbetet. Det handlar mycket om magkänsla.

Efter att ha diskuterat frågan med Nils Hanson släppte vi alltså detta spår. Men det är självklart ett intressant spår att undersöka i framtiden.

3.6. Arbetsgång

Intervjuer

Vi har medvetet gått via fritidsgårdar för att hitta ungdomar att intervjua och valde bort att gå ut med kameran på stan och prata med ungdomar som gick förbi. Vi vill undvika att det är de som skriker högst att polisen är skit som får komma till tals. Både i de vuxna vi har pratat med och polisen själva menar att det som skriker högst oftast har något att dölja. Vi ville inte falla i den fällan. Så fritidsledarna har gått i god för att det är bra killar vi har pratat med. Sedan är vi medvetna om att de kanske inte är helt oskyldiga och att polisen kanske i vissa situationer har haft anledning till att visitera dem. Men vi uppfattade dem som genuina och nyanserade i sin syn på polisen. Vi tyckte att de var tillförlitliga källor.

Vi har valt att träffa flera intervjupersoner två gånger, första gången utan kamera, för att de ska känna sig trygga med oss. Vi har jobbat otroligt hårt med att bygga upp ett förtroende, både hos ungdomarna och hos polisen. Vi tror att vi har vunnit mycket på detta. I slutet av vårt arbete var polisen mer samarbetsvillig och vi har till och med fått åka med och filmat i en polisbil, något som är svårt att få tillåtelse till som journalist.

Etiska överväganden

Flera medier fick kritik förra hösten för hur de bevakade oroligheterna i Göteborgs förorter. Många boende i områdena ansåg att det visades en skev och missvisande bild av deras områden som ”farliga”. Vi vill inte bidra till att stigmatisera förorten ännu mer och vi har diskuterat mycket vilka ord vi använder och vilka bilder vi visar. Till exempel visar vi inte bilder av brinnande bilar i anslutning till de ungdomar vi intervjuat eftersom det skulle kunna uppfattas som att de deltog i upploppen. Det har även varit ett medvetet val från oss att stärka

ungdomarnas berättelser med röster från vuxna som bekräftar deras upplevelse av polisen. Det för att problemet ska tas på allvar.

Det har känts viktigt för oss att inte ge en för enkel bild av situationen, som inte är svart eller vit. Alla ungdomar som visiteras är inte oskyldiga och alla poliser är inte skit. De flesta av de poliser vi har intervjuat verkar vara genuint intresserade av att ha en så bra relation till ungdomarna som möjligt. Att inte måla ut polisen som rasister har varit viktigt för oss. Men trots att flera poliser verkar vilja väl ser vi det som ett problem att ungdomar faktiskt upplever att de är orättvist behandlade. Och vi ser ett jätteproblem i att polisen har sagt saker som att man kan ta ett karbonpapper och lägga över Göteborg och det ser likadant ut som i Paris – men ändå inte vilja medge bristen i att man inte ser eller *vet* något om etnisk profilering och vad det kan få för konsekvenser. Eller att det ens förekommer.

Diskussioner och motgångar

Vi har under vårt arbete stött på många motgångar som har gjort att det mesta har tagit längre tid än vad vi räknat med. Det var svårt att reda ut hur polisens organisation ser ut och vilka poliser som ansvarar för vad. Inte ens polisen själv verkar kunna förklara detta.

Att polisen oftast går på sin magkänsla när de stoppar ungdomar har varit svårt att reda ut eftersom de själva inte kan förklara vad det innebär. Vi tror dock att det är ytterligare en del i förklaringen till varför polisen inte kan prata om problematiken vi tar upp.

Ett spår vi till en början tänkte ta upp i våra inslag är den unga poliskåren som är en del av förklaringen till problemet med hur poliser bemöter ungdomar. De nya poliserna börjar oftast som "utryckningspolis" och det är de poliserna som ungdomarna inte gillar. Dessa poliser kan då vara orutinerade och rädda när de möter vissa ungdomar och detta kan i sin tur leda till hårdare konfrontationer. Andra menade att det snarare var en fördel med unga poliser för att de är utbildade på ett annat sätt och mer öppna. Men efter diskussioner släppte vi detta spår eftersom det bara var några få poliser som såg detta som en nackdel – och platsbrist. Vi var tvungna till att avgränsa. Men det är ett intressant sidospår.

Vi är medvetna om att det är få kvinnor i inslagen och vi har gjort allt i vår makt för att försöka få fler kvinnor (bland annat poliser och forskare) att ställa upp. Men i slutändan måste man prata med de mest lämpade personerna och i detta fall var det mest män. Det är invandrarkillar som är mest drabbade och de flesta chefer inom polisen är män. Det är inte heller någon i maktposition, varken forskare eller poliser, med annan etnisk bakgrund än svensk. Det har också sin förklaring i att de flesta poliser är etniskt svenska. Och de poliser vi har behövt tala med har inte brutit mot den normen.

Vi har fått jobba hårt för att få folk att ställa upp på intervjuer och det har många gånger tagit mycket längre tid än vad vi räknat med. Flera intervjupersoner har i sista stund ställt in av anledningar som sjukdom, rädsla för att kritisera polisen eller att de helt enkelt inte vill vara med i tv. Därav en anledning till den sena inlämningen. En konsekvens av att blev försenat var allt vi lade allt vårt sista på inslagen, eftersom vi arbetade mot en redan framskjuten deadline mo TV4Nyheter Göteborg.

4. Resultat

Ungdomars och fritidsledares berättelser tillsammans med den forskning vi har hittat, bekräftar bilden av att unga invandrarkillar ser sig som mer kontrollerade av poliser i Göteborg än vad de tror att svenska killar blir. Vår uppfattning är det är högst troligt att etnisk profilering förekommer i Göteborg, men vi kan inte säga hur stort problemet är eller belägga om det är systematiskt. Under vårt arbete har vi kommit fram till tre huvudresultat som är grunden för våra tre inslag:

Inslag 1: Frustrationen

Flera ungdomar och fritidsledare i Göteborg upplever att etnisk profilering förekommer i Göteborg. I detta inslag presenterar vi ungdomarnas frustration över problemet och vad etnisk profilering innebär och får för konsekvenser. Ungdomar, forskare och fritidsledare får berätta om sina erfarenheter och hur de upplever att ungdomarna blir bemötta av polisen.

Inslag 2: Krocken

Ungdomar har större förtroende för de områdespoliser som jobbar i deras område än för övriga poliser. I detta inslag presenterar vi problemet med att olika poliser bemöter ungdomarna på olika sätt. Ungdomarna har förtroende för sin polis, bland annat områdespolisen som alltid finns i området, men inte för de poliser som kommer ut när det är larm (radiobilar och civilpolis). Här får polisen även svara på kritiken.

Inslag 3: Lösningen

En anledning till att konflikter mellan ungdomar och poliser uppstår kan vara att många poliser har fördomar om vissa områden i Göteborg. Här får poliser, ungdomar och forskare prata om hur man ska lösa problemet. Vi berättar även om den utbildning som över 600 poliser ska gå till våren, där de ska lära sig bemöta alla invånare likvärdigt och jobba mot diskriminering. Utbildningen får illustrera både en lösning på problemet från polisens sida och en antydning till att etnisk profilering kan förekomma.

5. Slutanalys

Vi har under arbetets gång fått flera indikationer på att etnisk profilering kan förekomma inom polisen i Göteborg. Det har dock inte varit någon polis som har velat bekräfta det framför kameran. Det finns inte heller några siffror på hur många personer polisen stoppar och visiterar varje dag tillsammans med vilken etnicitet de tillhör. Det enda land som i dagsläget för en sådan statistik är Storbritannien. Detta förvånade oss inte, eftersom etnisk profilering innebär att polisen *undermedvetet* särskiljer potentiella brottslingar och icke brottslingar grundat på etnicitet. De är alltså många gånger omedvetna om vad de gör. Och även ovilliga att prata om det ur ett sådant perspektiv – alltså att det skulle vara ett verktyg i polisarbetet.

Det har med andra ord varit svårt för oss att kunna bevisa förekomsten av etnisk profilering och hur utbrett problemet är. Det går inte att avgöra om det sker i större utsträckning än innan eller om det är satt i system. Svenska forskare börjar mer och mer intressera sig för ämnet, men forskningen spretar och det finns ingen kartläggning på etnisk profilering över tid. Men att etnisk profilering kan förekomma, det tvivlar ingen vi har pratat med på, utom möjligtvis delar av polisen själva. För inom Göteborgs poliskår är det tyst om problemet. Man känner inte till begreppet etnisk profilering eller vad det innebär – och att etnicitet skulle vara en faktor vill man inte kännas vid. Det får aldrig vara en faktor, säger man. Undantaget var polismästare Lars Klevenparr som faktiskt erkände att etnicitet är en faktor: många poliser har kommit till honom och sagt att de gärna vill stoppa till exempel utländska bilar för att det då är större chans att hitta något. Detta ville han dock inte säga framför kameran.

Vi upptäckte trots allt ganska snabbt att fenomenet etnisk profilering är något som ungdomar och fritidsledare i Göteborgs utsatta områden känner till väl. Just begreppet etnisk profilering är nytt för dem också, men inte att etnicitet skulle vara en urskiljningsfaktor. Så frågan är då hur polisen förklarar unga invandrarkillers känsla av utsatthet från polisens sida? Att de hävdar att de är hårdare bevakade än svenska ungdomar, blir stoppade och visiterade oftare? Och varför har polisen själv sökt pengar för att genomgå en utbildning under 2011 för att lära sig bemöta alla invånare likvärdigt, bland annat utifrån religion och etnicitet, och för att ta itu med sina fördomar om problemet inte finns? Ambivalensen i att inte anse sig ha ett behov av att undersöka om man har problem med etnisk profilering – och inte anse sig ha det problemet, samtidigt som man söker pengar för att man behöver utbildning i bemötande indikerar starkt att det ligger något och puttrar under ytan. Men man har lagt locket på.

Vi har under arbetets gång fått känslan av att en anledning till tystnad kan vara att poliser är rädda för att bli utmålade som rasister. Därför väljer de helt enkelt att inte prata om det. Det tror vi kastade en skugga över de svar vi fick från polisens sida framför kameran. Även flera ungdomar valde att inte ställa upp, trots att de blev lovade anonymitet. De ville inte göra situationen värre. Så känslig är frågan om etnisk profilering. Ytterligare en anledning vi tror kan ha präglat polisens svar framför kameran är den starka kårandan och sammanhållningen inom polisen. Man ”tjallar” inte på sina kollegor och chefer och man har en djup insikt och förståelse för hur olika man arbetar inom olika enheter på polisen.

Samtidigt står vi förbryllade över att de poliser vi pratar med hänvisar till rapporten *Tillit* och att socioekonomiska faktorer är det avgörande i varför man blir kriminell och inte etniciteten. Och att det är därför man ibland spontant kontrollerar, i brottsförebyggande syfte. Och det är ju rimligt. Men att man som person har socioekonomiska faktorer som talar emot en är inget som syns på utsidan – eller? I de högst rankade riskområdena i Göteborg är de boende i majoritet svenskar med invandrarbakgrund. Så kanske är det ett legitimt och rent av bra sätt att arbeta på som polis, att använda etnicitet som urskiljningsfaktor? Polisens erfarenheter säger kanske det och väcker den där magkänslan. Men då får polisen stå för att är så. För man kan ju inte alltid se på någon om de är socialbidragstagare eller inte. Eller om man förlorat sin empatiska förmåga vid tre års ålder. Men det påståendet fick vi inget ordentligt svar på. Det är andra faktorer man går på och utseendet med grund i etniskt ursprung är inte en faktor.

Vi upptäckte också att ungdomarna gör skillnad mellan polis och polis. Områdespolisen som tillsattes förra hösten har idag en mycket bra relation till ungdomarna i området där de verkar

och de känner varandra vid förnamn. Men ungdomarna hävdar att polisen som kommer utifrån, som radiobilar och civilpolis, är hårdare mot dem och behandlar dem sämre. Det är ett problem som vissa poliser var mer villiga att erkänna än andra, men då inte i så starka ordalag när kameran slogs på. En förklaring vi fick från poliserna vi pratat med är att vissa poliser inte alltid har tid att vara trevliga mot ungdomar eftersom deras jobb är att åka på larm och då är situationen oftast akut. Men flera forskare vi har pratat med, menar att polisarbetet är betydligt mer ospännande än vad många tror och att poliser inte alltid har fullt upp. De händelserapporter vi har fått ta del av stärker detta. Exempelvis så kontrolleras många bilar på eget initiativ och inte på larmsamtal. En av de operativa cheferna sa själv att det är sällan den tiden inte finns – om inte innan så finns den efter ingripandet.

Beroende på vilken typ av polis man arbetar som eller i vilket område man arbetar, ser polisen olika på ungdomar. När vi ställde frågor om ungdomar i allmänhet drog vissa poliser direkt paralleller till de som är kriminella. Det gjordes trots att vi klargjorde att det inte är de kriminella vi pratar om. Från flera poliser fick vi svar som; ”känner ungdomarna sig hårt bevakade så finns det säkert en anledning till att det är så och menade vidare att ”de ungdomar som sköter sig – de träffar inte vi”.

Samtidigt var många av de poliser vi träffade uppriktigt måna om sina ungdomar och relationen till stadsdelen de jobbade i. De var också mer insatta i hur ungdomar i förorterna beter sig. En områdespolis sa till exempel att det inte är något konstigt med att det står runt 100 ungdomar på Hjällbobron en sommarkväll. Detta är något som inte alla poliser håller med om. Andra poliser på ingripandeverksamheten, de radiobilar som åker på larm, såg det som sin uppgift att skingra stora grupper av ungdomar eftersom detta kan uppfattas som otryggt av många förbipasserande.

Den sena upptäckten av utbildningen man ska genomföra med Göteborgs stad har lämnat vår slutanalys tudelad. Det är positivt att man söker pengar för att skapa bättre relationer med invånarna, men samtidigt medger man att man har ett problem inom polisen som man måste arbeta med. Ett problem som botten i fördomar. Det i kombination med att man inte vet vad etnisk profilering är, blir ett problem om man är polis – då polisen är den enda grupp i samhället som lagligt får lov att bruka våld. Den tystnaden polisen vill motverka i de områden man satsat extra på – den tystnaden har man själv i frågan om etnicitet.

6. Arbetsfördelning

Vi har gjort de flesta intervjuerna tillsammans. Det har känts viktigt för oss att båda ska vara lika insatta för att vi senare ska kunna ge en så pass tydlig bild av problematiken som möjligt. Några gånger har vi dock tvingats dela på oss eftersom den andra fått förhinder. Jenny gjorde den första bakgrundsintervjun med Even Magnusson ensam. Carolina har gjort två intervjuer själv, en med Niklas Eriksson operativ chef på Frölunda polisstation och en med Lars Klevenparr, polismästare Storgöteborg . Båda framför kameran. Ansvarsintervjun var det tänkt att Jenny skulle göra, fram till en halvtimme innan det var dags, men på grund av en personlig händelse var Jenny inte i skick för en intervju så Carolina fick hastigt ge sig iväg själv. Därför blev den inte riktigt som planerad (även om Carolina gjorde ett kanonjobb).

När vi väl började filma hade vi våra bestämda roller, Jenny var reporter och Carolina var fotograf. Det föll sig ganska naturligt eftersom Jenny har stor erfarenhet av reporterrollen från Västnytt och Carolina behärskar fotot bättre. Båda behärskar redigeringen och den gjorde vi tillsammans. Vår uppdelning har fungerat mycket bra.

Vi har planerat alla intervjuer och skrivit frågor gemensamt. Det har varit skönt att ha någon att prata igenom frågor, upplägg och bilder med under arbetet. Vi har varit noga med att vi har varit överens om var vi är på väg med jobbet så att inte någon skenar iväg på eget håll.

7. Begreppsförklaring

Vi har haft många diskussioner kring vilka ord vi använder i inslagen så att "Anna 35" ska förstå och för att undvika att spä på stereotypa uppfattningar om "förorten". Vi har för det mesta använt uttrycket "utsatta stadsdelar" men ibland har vi blivit tvungna att säga förorten, framförallt i påor där det inte finns utrymme till någon längre förklaring. De flesta förstår då vilka områden vi menar. Med förort, vissa ytterområden, utsatta stadsdelar så hänvisar vi till förorter i Göteborg som är socioekonomiskt utsatta: man har bland annat en hög arbetslöshet, få med godkända slutbetyg från högstadiet och/eller gymnasiet och många lever på socialbidrag.

Vi har även haft många diskussioner hur vi ska benämna de ungdomar som vi pratar om i inslagen. I inslagen säger vi "ungdomar med invandrarbakgrund" och "invandrarungdomar" eftersom TV4 tyckte att det var formuleringar som var mer allmänna och som tittarna lätt kan ta till sig. Ett mer korrekt uttryck är "ungdomar med ett *utländskt utseende*" eftersom etnisk profilering handlar om att polisen går på personers utseenden. Med andra ord kan det vara både andra och tredje generationen invandrarkillar: svenskar med andra ord. Vi valde ändå att vara så allmänna och begripliga som möjligt eftersom vi inte hade utrymme i tv-inslagen att utveckla vad vi menar. TV4 har varit kanon här och kommit in i det journalistiska och sagt vad vi kan säga. Det har varit skönt.

8. Form, målgrupp, rättigheter och publicering

Vi har valt att publicera vårt exjobb i tv-formatet eftersom vi båda var på en tv-redaktion under vår praktik. Jenny på Västnytt och Carolina på TV4Nyheterna Göteborg. Vi hade till en början svårt att bestämma hur vi skulle formulera oss när vi kontaktade redaktionerna. Eftersom Carolina fortfarande jobbar på TV4 känner hon lojalitet till dem och Jenny har många kontakter på Västnytt. Vi valde att skriva ett ganska formellt mail som vi skickade till båda redaktionerna. Det visade sig att TV4 var mest intresserade och erbjöd oss snabbt tillgång till både utrustning och handledning. Valet om vilken redaktion vi skulle välja blev ganska lätt. Tillsammans med dagchefen Joakim Fransson och nyhetschefen Karin Linton bestämde vi att vår slutprodukt skulle bli tre nyhetsinslag på 2-2,5 minuter. Det har varit skönt för oss att få ett färdigt format att jobba med och att ha en färdig målgrupp att jobba emot.

TV4Nyheterna Göteborg har tagit fram en fiktiv målgruppsperson som man som reporter alltid ska ha med i tankarna när man producerar inslag. Hon kallas för "Anna 35". Vi har hela

tiden haft denna målgrupp, eller delar av den, i tankarna mest när det gäller hur vi ska formulera oss i frågor och svar.

Ur TV4Nyhetererna Göteborgs målgruppsanalys:

”Anna är sambo med Lasse, som hon träffade på Ibiza för tio år sen och har varit ihop med sen dess. Lasse är civilekonom och mellanchef på Volvo. Själv jobbar Anna skift och deltid som sjuksköterska på Östra. Hon är fackligt aktiv, men på en låg nivå.

De har två barn Vera 5 år och Albin 7. Albin spelar fotboll i Qviding medan Vera gillar dans och sång.

Föräldrarna kom från Italien, och slog sig ner i Floda där Anna växte upp. Nu bor familjen i ett litet radhus i Björkekärr. Hemmet är väldigt stylat och piffat men det finns fortfarande mycket för den händigaste att göra på själva huset. Anna drömmer om en villa i Långedrag och sitter ibland uppe sent på nätterna och letar objekt på hemnet.

Anna är egentligen socialdemokrat, men röstar folkpartistiskt, som en anpassning till att mannen är moderat.

Familjen har ett fadderbarn och Anna är intresserad av andra kulturer men hon känner inte till hela bakgrunden till Israel/Palestina-konflikten. I amerikanska presidentvalet håller hon på Obama för att han är snygg och verkar trevlig.

Hon har ett lite komplicerat förhållande till invandring. Hon är för invandring – men tycker att vi borde ta om dem vi har fått hit först. Vill ha en bättre integrationspolitik. Samtidigt är hon glad för att det går ett par barn med utländska rötter i Veras dagisgrupp.

Mycket miljömedveten – och skänker gärna pengar på galor. Miljöintresse – fair trade. Handlar miljömässigt och rättvisemärkt – dock till en viss gräns. Ekologisk mjölk och lågenergilampor - men vanlig köttfärs.

Hon är lite småtråkig, dock social. Hon gillar att träffa vänner. Viktigt med middagar i hemmet, där hon får hänga med i ”snacket”. Hon gillar att dricka vin och det händer då och då att karaokemaskinen kommer fram på kvällen. Får hon inte ihop middagar ringer hon sina väninnor och har därför en hög telefonräkning varje månad. Efter att ha ammat två barn funderar hon på att skaffa silikonbröst. Hon kan också tänka sig att göra något annat skönhetsingrepp med tiden.

Hon håller sig i trim. Gillar Friskis och svettis och springer ladylufsen. Nästa år funderar hon på att springa Varvet. Hon tränar yoga också men gillar det egentligen inte utan gör det för att hänga med och träffa väninnorna. Mannen spelar golf och även Anna har grönt kort men hinner inte spela så ofta. Istället tar familjen och hemmet mycket tid, och hon gillar att påta i sin lilla trädgård.

Familjen reser en del. Tidigare var det äventyrsresor med sportdykning som gällde, men nu blir det Bamseklubben eller Toscana. På sommaren hyr familjen en segelbåt och brukar tillbringa en vecka i Skåne där de har en kontakt som hyr ut ett hus. Dessutom kan Lasse via jobbet hyra en fjällstuga i Sälen billigt och de försöker åka dit en gång om året. Anna gillar att ha koll på alla utställningar men hinner inte själv gå så ofta. Och besöker hon något evenemang blir det snarare Göteborgskalaset än vetenskapsfestivalen, eftersom det trots allt är barnen som styr.

Hon köper Faktum men läser den aldrig. Den ligger dock prydligt framlagd på soffbordet. Hon har tidigare drejat men går nu istället en kvällskurs i vinprovning. Alkohol är en del i det vardagliga livet för Anna.

Familjen har en stabil ekonomi som Anna sköter via nätet. Hon surfar på jobbet, kollar sommarstugor och hus och spenderar en del tid på facebook. Tv – kollar när hon får möjlighet. Använder webben till snackisarna.

Har morgontidning – men föredrar morgon-tv eftersom det är ont om tid när barnen ska kläs på och komma iväg. Tv:n står ofta på i hemmet och hon kollar gärna dokumentärer när hon inte blir sittande framför Talang 2008, som barnen kräver. Lokala nyheter ser hon framför allt på morgonen och i 22-sändningen när hon pustar ut i soffan efter att äntligen fått barnen i säng.”

Alla bilder i inslagen har vi själva tagit utom arkivbilderna på brinnande bilar från förra hösten. TV4 har ett stort arkiv som vi fritt har kunnat plocka bilder ifrån men det har känts viktigt för oss att göra så mycket som möjligt själva.

9. Litteraturförteckning

9.1. Tryckta källor:

Björk, Micael (2009) *Gängbekämpning. Om polisinsatser mot organiserad brottslighet*, Gleerups

Brottsförebyggande rådet (BRÅ) *Diskriminering i rättsprocessen - Om missgynnande av personer med utländsk bakgrund*, Rapport 2008:4.

Carlson, Madeleine (2010) *Polisstudenters attityder till invandrar- och förortsproblematiken i Sverige - En kvantitativ studie om föreställningar, tolerans och polisarbete*, Göteborgs Universitet.

European Union Agency for Fundamental Rights (2010) *Understanding and preventing discriminatory ethnic profiling: a guide*, European Union.

Hanson, Nils (2009) *Grävande journalistik*, Ordfront förlag Stockholm

Hydén, Sophie (2006) *Diskriminering på köpet – etnisk profilering i polisarbetet*, Malmö Högskola.

Open society justice initiative (2010) *Adressing ethnic profiling by police – European Urban Knowledge Network (EUKN)*, European Union.

Palmén, Jan (2010) *Med staden som kuliss – Ungdomars berättelser om att vara i polisens sökarljus i polisens sökarljus i Göteborgs socialt utsatta områden*, Göteborgs Universitet.

Peterson, Abby (2008) *Who owns the street? Ritual performances of respect and authority in interactions between young men and police officers*, Göteborgs Universitet

Peterson, Abby (2010) *From Great Britain to Sweden – The import of reassurance policing. Local police offices in metropolitan Stockholm*, Göteborgs Universitet

Peterson, Abby (2010) *Policing ethnicity in a diversified Sweden*, projektbeskrivning med teoretisk bakgrund på ny forskning (start 2011), Göteborgs Universitet

Pettersson, Tove (2000) *Polisingripanden vid eget bruk av narkotika – särbehandlas personer med utländsk bakgrund?* Stockholms Universitet.

Polismyndigheten i Västra Götaland (2006) *TILLIT – en strategisk vision för förtroende och prevention*, Göteborg. Polismyndigheten i Västra Götaland.

Polismyndigheten i Västra Götaland. Länskriminalpolisen. Underrättelseroteln (2005) *Rekrytering till kriminella gäng i Göteborg*. Göteborg. Polismyndigheten i Västra Götaland.

Rikskriminalpolisen (2009) *Problembild 2011*. Rapport 2009:1. Stockholm.
Kriminalpolisenheten. Underrättelsesektionen.

Töllborg, Dennis (2010) *En man i grön hatt*, rapport för Polismyndigheten Västra Götaland

Östlund, Emil (2010) *Polisens sökarljus – Etnicitet som urskiljningsfaktor i det operativa polisarbetet och hur den legitimeras*, Göteborgs Universitet.

Lagar och propositioner:

SOU 2005:56, *Det blågula glashuset – strukturell diskriminering i Sverige*
<http://www.sweden.gov.se/sb/d/108/a/46188> (2010-11-05)

Polislagen (1984:387)

9.2. Webbaserade källor:

P3Nyheter granskar, *Polisen I förorten – De vill alltid visitera*, 2010-09-08
<http://sverigesradio.se/sida/artikel.aspx?programid=1646&artikel=3990687>

Brunchrapporten i P3, *Gräv-Josse i den brinnande förorten*, 2010-02-01
<http://sverigesradio.se/sida/gruppsida.aspx?programid=3182&grupp=9495&sida=2>

P4 Dokumentär, *Ska vi gå på bio eller kasta sten på polisen?* 2010-06-25
<http://sverigesradio.se/sida/artikel.aspx?programid=3103&artikel=3713292>

www.polisen.se, *Svensk polis i ett mångkulturellt område – positivt eller negativt*, (2010-04-14) http://www.polisen.se/Vastra_Gotaland/sv/Aktuellt/Nyheter/Vastra-Gotaland/april-juni/Svensk-polis-i-ett-mangkulturellt-omrade--positivt-eller-negativt/

Nyhetsinslag om hur ungdomar i Backa uppfattar polisen i TV4Nyheterna Göteborg, den 26 augusti 2009.

Göteborgs-Posten, De unga: "Fått nog av polistrakasserier" 2009-09-06
<http://www.gp.se/nyheter/goteborg/1.17742-de-unga-fatt-nog-av-polistrakasserier->

www.dn.se: "Frankrikekravaller, 600 bilar i brand efter upplopp" 2011-01-04
<http://www.dn.se/nyheter/varlden/600-bilar-i-brand-efter-upplopp>

Seminarium om polisforskning på sociologiska institutionen med forskarna Abby Peterson, Micael Björk, Jan Carle och Sven-Åke Lindgren m.fl. tisdagen den 7 december, 2010
Göteborgs universitet.

9.3. Muntliga källor i inslagen

Hajredini, Ilir
17 år, studerande

Klevensparr, Lars
Polismästare Storgöteborg

Kullmyr, Emelie
(delaktig i projektet med kommunen)
Biträdande chef områdespolisen Storgöteborg

Norlander, Daniel
Chef områdespolisen Hammarkullen/Hjällbo

Renholm Nyby, Lina
Fritidsledare, Mixgården i Hammarkullen

Sernhede, Ove
Professor i socialt arbete, Urbana studier, Göteborgs Universitet

Sigirzi, Muzlum
18 år, studerande

Sjöström, Joakim
Operativ chef Göteborg City

9.4. Muntliga källor, inte citerade

Blennermark Zendegani, Helene
polisen Västra Götaland (delaktig i utbildningen tillsammans med kommunen)

Dallened, Birgitta
Administrativ chef inom polisen, enhet syd

Eriksson, Niklas
Operativ chef, polisen Frölunda

Gyllander, Varg
Pressekreterare Rikskriminalpolisen (RKP)

Jonsson, Birgitta
Justitieombudsmannen (JO)

Lindmark, Efva
Analytiker, polisen underrättelseroteln

Lappalainen, Paul
Diskrimineringsombudsmannen (DO)

Lövquist, Jeanette
Yttre befäl Frölunda/Tynnered
Magnusson, Even
Kommissarie, polisen Västra Götaland

Morabet, Råouda
Fritidsledare, Backa fritidsgård i Backa

Morberg, Mikael
Mångkulturellt centrum, Botkyrka, Stockholm

Ohlsson, Tony
Chef för områdespolisen Hisingen

Palmén, Jan
Studerande
Sociologiska institutionen Göteborgs universitet

Peterson, Abby
Professor sociologiska institutionen
Göteborgs universitet

Pettersson, Tove
Docent, kriminologiska institutionen

Stockholms Universitet

Rezler, Mattias
Fritidsledare, Tyrolen i Tynnered

Risfelt, Lena
(delaktig i utbildningen tillsammans med polisen)
projektledare Trygghet, stadskansliet Göteborgs kommun

Ryding, Anna
Fritidsledare, Funhouse i Hjällbo

Rydnell, Tina
Fritidsledare, Pavven i Tynnered

Sigurdsson, Paul
Ledningskommunikationscentralen (LKC), Polismyndigheten i Västra Götaland

Stauffer, John
Diskrimineringsombudsmannen (DO)

Thyremark, Carina
Fritidsledare, Backen *och* Bergsjögården i Bergsjön

10. Bilaga – MANUS – Den kriminella utsidan

DEL 1: TYSTNADEN

PÅA: Den ökade polisnärvaron i Göteborgs förorter har förbättrat tryggheten, men samtidigt fått många invandrarungdomar att känna sig hårt bevakade av polisen. Detta kan, enligt forskare, vara en orsak till den spända relationen mellan dom och polisen. Idag börjar TV4Nyhetererna Göteborgs granskning av motsättningarna mellan polis och ungdomar i Göteborgs förorter.

INSLAG:

Ove Sernhede

Professor i socialt arbete

Urbana studier Göteborgs universitet

”Situationen är problematisk i så motto att man upplever att man är instängd i dom här förorterna och att man på många sätt känner sig som övervakad och kontrollerad och det finns en frustration. Det finns en hopplöshet”

SPEAK: Ja, samtidigt som stenkastning och bilbränder dominerade nyhetsrapporteringen i Göteborg förra hösten gjordes också en satsning för att öka

antalet poliser i utsatta stadsdelar. Men det är många ungdomar som inte var inblandade i oroligheterna som idag känner sig hårt bevakade av polisen. Dom flesta ungdomar vi har pratat med känner att dom blir stoppade på grund av sin etnicitet och dom tror inte att svenska ungdomar behandlas på samma sätt.

Muzlum Sigirzi

18 år, Hammarkullen

”Verkligen inte. Tror du att dom tagit femton pers som pratar, femton svenska pers som pratar på ett torg eller femton invandrare som står och pratar på ett torg. Jag har varit med om det innan också”

Ilir Hajredini

17 år, Angered

”Dom flesta gångerna det har skett så händer det ju inget, dom bara visiterar, kontrollerar, kommer in och visar att det är dom som har makten, och i slutändan så släpper dom dig.”

SPEAK: På senare tid har forskare börjat intressera sig mer för det här problemet som man kallar för etnisk profilering. Det betyder att polisen omedvetet och systematiskt använder etnicitet för att skilja potentiella brottslingar från icke brottslingar. Under hösten tjugohundratio konstaterades det i två EU-rapporter att det är ett växande problem i Europa och att det handlar om diskriminering. Hur det ser ut i Sverige och i Göteborg är svårt att säga, det finns helt enkelt inga siffror här som visar att etnisk profilering skulle förekomma. Men dom ungdomarna vi har pratat med säger att dom är trötta på att bli visiterade när dom inte har gjort något.

Muzlum Sigirzi

18 år, Hammarkullen

”Dom här radiobilpolisen, dom som kommer, och civilpolisen dom gör det mitt framför alla i torget och vem som helst, det kan vara min släkting som går förbi och då kommer dom direkt och säger vi vill visitera dig.”

SPEAK: Dom fritidsgårdar vi har pratat med bekräftar att det länge varit problem i relationen mellan många av deras ungdomar och polisen.

Lina Nyby Renholm

Fritidsledare Mixgården Hammarkullen

”Vi har ju sett en tendens på senaste tiden där det är mer och mer repression. Fler poliser och man ska sätta dit folk och man ska liksom så, medan man har skurit ner på den sociala verksamheten, på det förebyggande arbetet med dom kommunala tjänstemännen istället och så ska polisen komma istället och det man gör är att jaga ungdomar istället för att hjälpa dom och där får ju polisen betala notan också deras jobb är ju ganska enkelt alltså dom ska sätta fast dom som har begått brott – men vissa känner sig ju jagade av att dom finns i området, så är det ju”

Reportern: Hur känns det när polisen gör så här då?

Ilir Hajredini

17 år, Angered

”Man blir tryckt. Nertryckt.”

AVA: Hur polisen ser på det här problemet kan ni se i våra sändningar imorgon.

DEL 2: KROCKEN

PÅA: Satsningen på områdespoliser i förorterna har inte varit så lyckosam som man hoppades på när man startade projektet för drygt ett år sedan. Förtroendet för polisen är fortfarande lågt både bland ungdomar och bland personalen på fritidsgårdarna. Idag fortsätter vår granskning av förhållandet mellan polis och ungdomar i Göteborgs ytterområden.

INSLAG

Lina Nyby Renholm

Fritidsledare Mixgården Hammarkullen

”Alltså, vi ringer ju i princip aldrig larmnummer, vi ringer till våra poliser om det är någonting och det händer väldigt sällan att vi ringer för att vi behöver deras hjälp. Så vi ringer inte för vi har ju dåliga erfarenheter från förr när vi har ringt polisen utifrån, 112-larm liksom.”

Daniel Norlander

Chef för områdespolisen i Hammarkullen/Hjällbo

”Det är tråkigt att det är på det sättet och vårt mål är ju att skapa tillit till polisen. Det är inte att skapa tillit till områdespolisen eller till ungdomspolisen. Där har vi ett ganska stort arbete att göra för att få tillit till alla poliser.”

SPEAK: Flera ungdomar vi har pratat med bekräftar den här bilden och bilden är tydlig: det är förtroendet för områdespoliserna som har ökat – inte för polisen i stort. Så problemet med att man känner sig bevakad på grund av sin invandrarbakgrund kvarstår. Joakim Sjöström är operativ chef för Göteborg city. Och när polisen i till exempel Hammarkullen eller Bergsjön inte har möjlighet att ta vissa larm så är det ibland bilar från city som åker dit. Och han tror inte att det har att göra med etnicitet:

Joakim Sjöström

Operativ chef Göteborg city

”Ja, det är ju allvarligt att dom känner så. Det är ju inte bra. Och det kan också var ett tecken på att vi brister i kommunikation för att återkomma till det. Att vi borde kanske tala mer då och tydligare. Vi går inte på er för att vi ser att ni är från ett annat land utan vi har gjort dom här bedömningarna och vi har fått in dom här samtalen och den samlade bilden den är att vi kommer nu att genomföra den här kontrollen.”

Forts. Joakim Sjöström

”Samtidigt så kan det vara som så att när man kommer som förstärkande polis ut till ett område så uppstår osäkerhetsfaktorer, alltså vilka du möter, du har svårt att orientera dig exakt. Du vet ju ungefär var du är men du har svårt att hitta in och ut i vissa områden. Det är inte din vardagliga syssla så att säga.”

SPEAK: Dom poliser vi har pratat med säger att det oftast handlar om tidsbrist och att man inte känner till området. Områdespoliserna har därför ett stort ansvar.

Daniel Norlander

Chef för områdespolisen i Hammarkullen/Hjällbo

”Det är en jätteviktig uppgift för oss att delge den kunskapen som vi får genom att vara här ute i området varje dag. Till exempel en sån enkel anledning att det är inget konstigt att det står 100 personer på Hjällbobron klockan tolv en sommarnatt, det behöver inte vara något särskilt för att det är det. Det finns massor av olika detaljer som är viktiga för andra poliser att veta och där har vi ett stort ansvar.”

DEL 3: LÖSNINGEN?

PÅA: Fördomar och okunskap om andra kulturer riskerar att förvärra relationen mellan polisen och ungdomar i förorten. Det menar polisen själva, som nu på eget initiativ ska utbilda sig för att nå bättre förståelse.

INSLAG:

Emelie Kullmyr

Biträdande områdeschef Storgöteborg

”Vissa människor har en väldigt god förkunskap om olika religioner, etniciteter och andra har inte det. Och det är ju egentligen dom olika variationerna som vi vill förändra. Vi vill att man ska ha en god förkunskap och att man har en trygghet. Men precis som alla människor så har polisen fördomar och man får ofta fördomar om man inte har kunskap. Och har man inte kunskap så blir man rädd, osäker och förstår inte.”

SPEAK: Ja, att det finns vissa fördomar inom poliskåren verkar alla poliser vi har pratat med vara överens om. Men att etnicitet skulle vara en urskiljningsfaktor i polisarbetet är inget man talar om. Trots det så har man nu sökt pengar tillsammans med Göteborgs kommun för att genomgå den här utbildningen, där man enligt underlaget ska: ”lära sig att bemöta alla invånare likvärdigt och motverka all form av diskriminering.”

Lars Klevenparr

Polismästare, Storgöteborg

”Att ungdomar känner sig trakasserade av polisen, det får ju inte förekomma. Vi är ju till för dom och inte tvärtom ju.”

Reportern: Men hur ska man komma runt det här problemet, om ungdomar faktiskt känner så här?

Lars Klevenparr

Polismästare, Storgöteborg

”Ja, det är ju ett bekymmer. Men så vitt jag kan bedöma så är det bara genom en fortsatt dialog då... och att vi har respekt för ungdomarna, ja det har vi och det måste vi ha. Samtidigt så måste ungdomarna ha en respekt för vårt arbete.”

SPEAK: Och trots ungdomars berättelser om att dom känner sig kontrollerade av polisen på grund av sin etnicitet, så vill dom ändå ha polisen i sitt område.

Ilir Hajredini

17 år, Angered

”När polisen gör sitt jobb på rätt sätt så är det väl alltid bra, när dom lyckats gripa någon som verkligen har gjort ett brott, då är det bra för det är en person mindre i samhället som begår brott. Det är ju alltid bra.”

Ove Sernhede

Professor i socialt arbete

Urbana studier Göteborgs universitet

”Polisen är inte orsaken till att det uppstår dom här konfrontationerna mellan ungdomar och ordningsmakt utan jag tror att situationen i förorten på många sätt upplevs av ungdomarna som ett öppet sår, att man ser sig själv som att man befinner sig i en situation där man är väldigt utsatt. Att då åtgärda den situationen med poliser blir som att man petar i det här öppna såret i någon mening va. Och det skapar den här irritationen och den här typen av reaktioner så att säga.”